

MIQUEL SPA
Puigcerdà

La Cerdanya conserva 56 fosses i punts d'inhumació relacionats amb la Guerra Civil i la dictadura franquista, segons la investigació encarregada pel Departament de Justícia i Qualitat Democràtica i elaborada per l'historiador Marc Pont Fitó per a la Direcció General de Memòria Democràtica. La memòria, fruit de gairebé un any de recerca, ofereix el primer inventari dels llocs on van ser enterrades persones mortes de manera violenta entre el 1936 i el 1975 i reconstrueix alguns dels principals episodis bèl·lics i repressius a la comarca. L'estudi s'ha presentat aquest dijous a Puigcerdà en un acte públic al Museu Cerdà que ha generat una gran expectació atès que moltes de les fosses són de persones encara amb família a la vila i la Cerdanya.

L'estudi analitza la violència revolucionària dels primers mesos, els enfrontaments amb el conegut *Cojo de Málaga*, la repressió contra emboscats i fugitius, els bombardejos franquistes i la retirada republicana cap a França l'any 1939, episodis que expliquen l'origen de part de les fosses.

La investigació ha permès identificar 56 fosses, de les quals 39 estan confirmades i 17 es consi-

Recerca històrica

La Cerdanya conserva 56 fosses de víctimes mortes de 1936 a 1975

Els investigadors han documentat prop de 400 persones enterrades en una comarca amb hàbits diferents dels territoris del front

L'historiador Marc Pont amb el seu treball

derer probables. A més, ha revisat la informació disponible i ha corregit errors d'interpretació. És el cas de les fosses del Camp de la Po-

na i del Pont de Montellà, a Martinet, que s'havien associat a afusellaments, però que, segons la nova documentació, correspondrien a

punts on van aparèixer cossos que posteriorment haurien estat traslladats a la fossa del Prat del Matí.

Els investigadors també han pogut documentar prop de 400 persones mortes i enterrades a la comarca, tot i que en molts casos la manca de documentació impedeix conèixer-ne la identitat. Una de les principals conclusions és que la Cerdanya presenta una realitat diferent d'altres comarques més pròximes als fronts de guerra.

Les inhumacions clandestines i improvisades fora dels cementiris són relativament escasses, mentre que 36 de les 56 fosses localitzades (64%) es troben dins de recintes funeraris, majoritàriament en fosses comunes. Tot i això, els autors de l'estudi remarquen que pràcticament totes aquestes sepultures continuen sense identificar, sense senyalització i sense un procés de dignificació, malgrat que corresponen a persones que van morir lluny dels seus llocs d'origen.

De fet, la memòria posa de manifest que només quatre de les 56 fosses han estat dignificades i que, en tres casos, aquesta actuació es limita pràcticament a una senyalització molt bàsica. L'estudi considera que aquest és un dels grans reptes pendents de la comarca en matèria de memòria democràtica.

La distribució territorial de les fosses també reflecteix el paper

que va tenir la Cerdanya en el conflicte. Puigcerdà concentra 16 fosses, la xifra més elevada de tota la comarca, seguida de Prullans, amb cinc, i dels municipis d'Alp, Lles de Cerdanya i Montellà i Martinet, amb quatre cadascun. A continuació, Bellver de Cerdanya, Bolvir, Ger i Isòvol, amb tres fosses, mentre que Das, Fontanals de Cerdanya, Guils de Cerdanya, Llívia i l'Alta Cerdanya en registren dues cadascun, i Prats i Sansor, una. Meranges, Urús i Riu de Cerdanya són els municipis de la solana que no tenen cap fossa documentada.

La concentració a Puigcerdà s'explica perquè la capital va esdevenir un important centre de rereguarda republicana i un dels principals punts d'acollida de refugiats. També Prullans i Montellà i Martinet acumulen un nombre destacat de fosses per la presència de centres sanitaris i pel fet de trobar-se en el recorregut de l'entrada de les tropes franquistes.

Pel que fa a la tipologia, la categoria més nombrosa correspon a les fosses derivades de la repressió franquista, amb 11 casos documentats.

L'informe destaca l'afusellament massiu de Puigcerdà durant l'entrada de les tropes franquistes, que hauria originat una fossa comuna al cementiri de grans dimensions. ■